

Productionsevne. Formue og Leilighed maae ogsaa paa Landet, forekommer det mig, i et Tilfælde som dette komme særdeles i Betragtning, thi der er dog en betydelig Forskjel paa Skatteevnen, naar f. Ex. 2 Mænd have lige Hartkorn, men den ene er formuende og den anden gjeldbunden. Jeg skal gjerne indrømme, at Hartkornet afgiver en beqvem Maalestof for Byrdernes Fordeling, men Beqvemmelighed er Gæt, Retfærdighed og Billighed noget Andet og noget Mere. Indrømmes det, at Hartkornet ikke afgiver en retfærdig Norm for Fordelingen af Skattebyrder, bør man ikke holde paa det, fordi det afgiver en beqvem Maalestof. Der blev igaar af den ærede Finanzminister gjort den Indvending, at Jylland ved Udvalgets Forslag vilde blive prægraveret, idet man retfærdede, at den lovgivende Magt ikke vilde blive enig om den Maade, hvorpaa det Beløb, som udfordres til denne Anstalts Opførelse, skulde komme tilstede. Jeg kan paa ingen Maade forstaae den Indvending, hvorledes Jylland i saa Henseende kunde werde prægraveret, thi efter Udfastet maa jo det Beløb, som forskydes af Statskassen, forrentes af Distrikterne, indtil Statskassens Forbringer ere fyldestgjorte. Da Forslaget allerede i Gaarsmødet tilstrækkeligt er motiveret, troer jeg ikke, at jeg behøver at opholde mig videre derved, men skal derfor slutte med paa det Bedste at anbefale samme; Rigsdagen vil efter det blive sat istand til at gjøre et alvorligt Forsøg paa at komme over paa en ligelig og mere retfærdig Maade at fordele disse Pengesummer paa. For det Tilfælde, at Thinget af Grunde, som jeg ikke kan erkjende, skulde komme til den Beslutning, atter idag at lade dette Forslag falde, saa skal jeg tillade mig at henlede Opmærksomheden paa den Vending, som er opført under Nr. 2, og som angaaer en simpel Retfærdighedshandling mod Bornholm, thi Noget er jo altid bedre end Intet.

Sonne: Jeg maa tiltræde, hvad der er blevet udtalt af den ærede Rigsdagsmand, der nu satte sig, og jeg kan ikke finde Andet, end at Fordelingen af den her omhandlede betydelige Udgift er ubillig og ikke ligelig, og at det ikke er rigtigt ene at holde sig til Hartkornet. Jeg veed vel, at det er blevet anført, at her

kun er Tale om en Udgift eengang for alle, men jeg troer netop, at denne Omstændighed taler for, at man bør gaae ind paa en anden Maalestof; jeg troer, at vi dog engang i Tiden maae komme til at gjøre et Forsøg paa at fordele Byrderne efter andre Regler end efter Hartkornet, og, da det vel kan tænkes rimeligt, at man vel ikke den første Gang træffer det Rette, synes jeg, at det er særdeles heldigt at benytte nærværende Sag, hvor der kun handles om Udgift eengang for alle, til i den Henseende at samle sig Erfaring. Det ærede Thing forfaste imidlertid det Vendingforslag, som igaar blev opstillet af det ærede Udvalg, og for det Tilfælde, at det idag igjen skulde komme til den samme Beslutning, har jeg tilladt mig i Forening med flere ærede Herrer at stille Vendingforslaget under Nr. 2. Ideen dertil er givet af den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 4de Valgkreds (Meier), og jeg takker ham derfor. Jeg troer, at endeel af de mislige Ulemper ved nærværende Lovudkast vilde blive afhjulpede derved. Han ophyste — og jeg henholder mig til ham —, at Bornholms Skatteevne, navnlig Kjøbstædernes i Sammenligning med de andre Distrikters Kjøbstæders, er saare ringe; jeg har ogsaa tidligere anført det Samme, og jeg vil henholde mig dertil. Det Samme er Tilfældet med Hartkornet. Dens Veligheden, som en Klippe midt i Søen, gjør, at Klimatet der er langt ugunstigere end herovre; medens Sæden her f. Ex. er lagt i Jorden og allerede begynder at spire, skal Jorden først begynde at ploies derovre, og dette gjør, at Jorden ikke afgiver saa Meget som her, ligesom heller ikke det, som frembringes, bliver saa høit betalt, idet Handelsforholdene der ikke ere saa udviklede, at der er nogen directe Udførsel, hvorfor man ogsaa i Regelen faaer nogle Mk. mindre pr. Tonde Sæd end herovre. Det Samme er ogsaa Tilfældet med de andre Producter. Man har derfor tidligere fundet det rigtigt at give Bornholm en Lettelse, naar Talen var om at paalægge det en Hartkornsskat, men vi gaae ikke her saa vidt; vi forlange kun, at Bornholm skal være sat paa lige Fod med det øvrige Land. I det øvrige af Distrikterne bliver den Deel, som skulde lignedes paa